

PAUL CELAN

zaman kırmızısı dudaklarla

GERTRUDE DURUSOY
AHMET NECDET

BROY
YAYINEVİ

BROY YAYINLARI. 158
ekim 1996

kapak tasarım
HOY AJANS

PAUL CELAN

Zaman Kırmızısı Dudaklarla

— ŞİİR —

türkçesi
GERTRUDE DURUSOY
AHMET NECDET

BROY YAYINEVİ

Gisèle için

PAUL CELAN
(1920 - 1970),
savaş sonrası Avrupa şiirinin
en büyük temsilcilerinden biridir.
Onun ilk iki şiir kitabını
HAŞHAŞ VE BELLEK (1994)
başlığı altında Türk okuruyla buluşturan
BROY YAYINEVİ,
şimdi de bu değerli şairin
üçüncü şiir kitabını sunuyor:
ZAMAN KIRMIZISI DUDAKLARLA.
Celan'ın öteki şiir kitaplarını da
GERTRUDE DURUSOY
ve
AHMET NECDET'in
çevirileriyle Türkçemize taşımak
yayınevimizin övüncü olacaktır

YEDİ
GÜL
SONRA

Duydum ki,
suda bir taş ve bir halka varmış
ve suyun üstünde bır söz,
taşı halkayla kuşatan.

Suya inişini gördüm kavak ağacımın,
gördüm, kolunun nasıl uzandığını derınlere,
gördüm göğe doğru yalvarışını gece olsun diye köklerinin.

Bense koşmadım onun ardından,
topladım yerden sadece o kırıntıyı,
gözünün bıçimi ve soyluluğu olan,
çıkarıp boynundan sözlerin kolyesini
taktım onu sofrasının kenarına, kırıntıyı barındıran.

Ve bir daha görmedım kavak ağacımı.

Gecikmiş kırmızıda uyuyor adlar
birini
uyandırıyor senin gecen
ve yediyor onu, o beyaz değneklerle
yoklayarak yüreğin güney surlarını
çamların altına:
kadın endamlı biri,
yürüyor testiciler kentine doğru,
bir deniz saatinin dostu olarak
yağmurun uğradığı.
Mavi'de
gölge sözü veren bir ağaç sözüdür söylediği,
ve senin sevgi adın
ekliyor ona hecelerini.

Sessiz vücudunla
yanımda yatıyorsun kumda,
üzerinde yıldızlar.

Bir ışın mı kırıldı
bana doğru?
Bir değnek mi yoksa
üstümüzde kırdıkları,
böylesine parıldayan?

Gece ve saat şimdi,
böyle anılır eşiklerde,
giren ve çıkan,

doğru buldu ne yaptıysak,
bir üçüncü yol göstermediği için bize,

gölgeler tek tek
gelmeyecek, bugünkünden
daha çok olması gerektiğinde,

benden daha sonra mı hışırdar
kuş kanatları sana —

Ne var ki denizin üstünde seker
yanı başımızda süzülen o taş,
ve onun bıraktığı ızde,
döker yumurtalarını yaşayan düş.

Yedi saat gece, yedi yıl uyanık;
baltalarla oynayarak,
yatıyorsun kat kat cesetlerin gölgesinde
— ey, kesmediğim ağaçlar! —,
başucunda söylenmeyenın âlâyişi,
ayakucundaysa sözlerin dilenişi,
yatıyorsun ve baltalarla oynuyorsun —
ve onlar gibi parıldıyorsun en sonunda

O AĞIR

O ağır, bana doğru fırlattığın;
parçalanan taşı lûtufkâr kılar bana,
ne vakit derinliklerin taradığı saçlarına el atsam
mırıldanan parmaklarla.

Sadece seni
eğiyor bana doğru
senin fırlattığın.

Kurşundan söz et.
Kurşundan söz et, ay parıldadığı zaman bize.
Işıt atımı.
Işıt atımı, el burada ekmeği koparınca.
Üstüne binip onu sofraya, suvarmaya getir.

Taş, ki ondan oydum seni,
gecenin ormanlarını kırıp geçirdiğinde:
seni ağaç olarak oydum ben
ve seni büründüm en sessiz deyişimin kahverengine
ağaç kabuğuymuş gibi —

Bir kuş,
en değirmi gözyaşından tüymüş,
kıpırdar yaprak gibi senin üzerinde

bekleyebilirsin,
bütün bu gözlerin altında sana bir kum tanesi
parlayıncaya dek,
bir kum tanesi,
düş görmeme yardım eden,
seni bulmak için, derinlerine daldığımda —
Ona doğru sallıyorsun köklerini,
seni nerdeyse uçuracak, ölümden kora
dönüştüğünde toprak,
diriliyorsun,
ve ben senden önce süzülüyorum bir yaprak gibi,
kapıların nereye açıldığını bilen.

Örmediğim, uçuşsun diye bıraktığım perçem,
ağarmış geliş-gidiş'lerle,
çözülmüş alın üzerinde, yanından geçtiğim vakit
kayarak yıldızyılı'nda —

böyle bir söz, devinen
buzkarların hatırına,
bir söz ki, kar'a doğru gözlerle dolmuş,
ben, yaz gözleriyle kuşatılmış olarak,
üzerime serdiğin kaşı unuttuğumda,
bir söz ki, kaçar benden,
dudağım kanayınca dil dökmelerden.

18 Böyle bir söz., sözlerin yanı başında giden,
suskunluk örneği bir söz,
dertle ve her dem taze çalılarla kuşatılmış.

Uzaklıklar batıp gider burda,
ve sen,
bir tutam saçyıldızı,
kar olarak yağar
ve değersin topraklanmış ağıza.

Hakkından geldik tek ve sessiz olanın,
ateş ettik derinliğe,
sonsuzluk için köpük örülen yerden —
Biz örmedik onu,
özgür değildi ki ellerimiz.

Bir ağ gibi karışmıştı birbirine —
yukarıdan biri çekiyor onları.
Ey çevresinde bıçaklar çakan gözler
bakın, yakaladık işte gölge balığı!

Bırak odada gözün bir mum olsun,
bakışınsa bir fitil,
bırak kör olayım yeterince,
onu yakmak için.

Hayır.
Başka türlü olsun, bırak.

Evinin önüne çık,
koşum tak gördüğüm benekli düşe,
bırak konuşsun nalların
senin üfleyerek uzaklaştırdığın kar'la
canımın mahyasından.

Göz göze, serinlikte,
başlayalım böyle bir şeye de.
beraber
soluyalım peçeyı,
bizı bizden gizleyen,
akşamın ölçüp biçtiği,
aldığı her biçimden
ne kadar uzaklıktadır
ikimize ödünç verdiği
her biçime.

BUZUN OLDUĞU YERDE

Buzun olduğu yerde, iki kişiye serinlik var.
İki kişiye: gelmeni sağladım böylelikle.
Çevrende ateşten bir soluk vardı sanki —
Sen gülden geliyordun

Sordum: neydi oradaki adın?
Söyledin bana onu, adını:
külden bir parıltı vardı üstünde sanki —
Gülden geliyordun sen.

Buzun olduğu yerde, iki kişiye serinlik var:
ben sana çifte ad taktım.
Sen onun altında açtın gözünü —
Bir parıltı vardı buzdaki delığin üzerinde.

Şimdı kendiminkini kapatıyorum, dedim böyle —
Al bu sözü — seninkine söylüyor onu gözüm!
Al onu, benden sonra tekrarla onu,
ardımdan tekrarla onu, usul usul söyle,
usulcacık söyle, uzat onu,
ve gözünü — bu süre boyunca açık tut onu!

Sen gözlerini açtın — bense yaşadığını görüyorum
karanlığımın.
Dibini görüyorum onun:
O da benim ve yaşamakta.

Böylesi geçer mi karşı kıyıya? Ve uyanır mı o an?
Kimin ışığı izliyor adım adım beni,
ki bir kayıkçı bulundu da?

Bir yabandomuzu biçiminde
akşamın kıyısındaki ormanlarda tepiniyor gördüğüm düş.
Şimşek beyazı
çıkardığı buz gibidir,
onun köpekdişleri.

Acı bir ceviz
çıkarıyor yaprakların altından,
gölgesinin ağaçlardan kopardığı,
bir ceviz,
ayağınla ittiğin yürek kadar kara,
burada yürüdüğün zaman.

Şişler onu
ve horuldayan kaderle doldurur ormanı,
yürür sonra
aşağıya, kıyıya doğru,
ki orada deniz
bayramlarından en karanlık olanı kutlar
kayalıklarda:

belki
onunkine benzer bir meyve
sevindirir bayram yapan gözü,
buna benzer taşları ağlamış olan.

Toplanmış, gördüğümüz her şey,
senden ve benden ayrı durmak için:
bızı geceleyin karaya atan deniz,
onları bizimle uçarak geçiren kum,
yukarıda pas rengi süpürgeotu,
ki dünya bize olay oldu içinde.

İyi ki, senin üstünden uçup gitmişim.
Iyi ki, seslendim kendime, gökyüzü aktığı vakit
gözlerinden.
İyi ki, kimin yıldızı içinde parıldadığını gördüm —
İyı ki, çığlık atmadım buna rağmen.

Zira şimdı senin kulağında o ses,
beni çılgınca önünden iten.
Ve beni kamçılayan yağmur,
şımdi kalemle oymaktadır ağzını,
o ağız ki, konuşur yıldızlar küçülünce,
ve şişer yamyassı olduğu vakit gökler.

İkışer ikişer yüzer ölüler,
ikışer ikişer, etrafında şarap akıp gıder.
Senin üzerine dökülen o şarapta,
yüzer ölüler ikişer ikişer.

Saçlarını örüp yatak yapmışlar,
birbirleriyle sevişirler.
Sen bir kez daha at zarını
ve ikisinin bir gözüne dalıver.

Akşamdan çok önce
gelir sana, karanlıkla selamlaşan.
Sabahtan çok önce
uyanır o
ve deşer bir uykuyu,
ayak sesleriyle dolu:
uzakları ölçüp biçişini duyuyorsun
ve canını fırlatıyorsun oraya.

DEĞİŞKEN BİR ANAHTARLA

Dünyanın her iki kapısı
açık durur
senden yana açılan
çifte gece içinde.
Onların çarpmasını duyuyoruz hep
ve taşıyoruz belirsiz'i
ve Yeşil'i senin sürekliliğin.

Ekim 1953

GÖZE AŞILANMIŞ

Göze aşılanmış
sürgün bu sana, rehber ormanlara:
bakışlarla kardeş,
sürer o kara,
tomurcuk.

Gözkapağı bahara gerilir bir gök genişliğinde.
Gök genişler gözkapağı kadar,
onun altında, tomurcuğun şemsiyesi altında,
çift sürer o Sonsuz,
Tanrı.

Dinle saban demirini, dinle.
Dinle: gıcırdıyor o
aydınlık ve sert,
daha önce düşünülmemiş gözyaşı üzerinde.

Bize saatleri sayan,
sayıyor da sayıyor,
Acep ne sayıyor, söyle?
Sayıyor ha sayıyor.

Ne daha serin oluyor,
ne daha fazla gece,
ne de daha nemli.

Bir tek dinlememize yardımcı olan var ya:
o dinlemekte şimdi
kendini tek başına.

Umbria gecesi.
Umbria gecesi, zeytin yaprağının ve çanın gümüşüyle bir.
Umbria gecesi, taşla birlik, o senin getirdiğin.
Umbria gecesi, taşla bir arada

Dilsizdir, yaşama giren, dilsiz.
Aktar testileri testilere.

Toprak testi.
Toprak testi, çömlekçinin ona yapışıp kalan.
Toprak testi, bir gölgenin eliyle sonsuza dek kapatılan.
Toprak testi, gölgenin mührüyle bir.

Taş, nereye bakarsan taş,
Al içeriye bozeşeği.

* İtalya'nın Umbria bölgesinde Aziz Francesco'nun doğduğu ve yaşadığı kent.

Tırıs giden hayvan.
Tırıs giden hayvan, çıplak bir elin yağdırdığı karda.
Tırıs giden hayvan, sözün önünde, kilide vurulmuş olan.
Tırıs giden hayvan, uykuyu yiyerek bir avuçtan.

Görkemli, avuntudan kaçan, görkemli.
Ölüler — onlar hâlâ dileniyor Francesco.

BU AKŞAM DA

Dopdolu,
kar da bu güneş dolu
deniz üzerine yağdığından,
buzlar çiçek açıyor sepetlerde,
kente senin götürdüğün.

Kum
ıstiyorsun,
zira en son
gül evde
bu akşam da yemek ister
pıtır pıtır akıp giden saatten.

İşlenmiş altından, tıpkı
bana emrettiğin gibi, anne,
biçim verdim şamdana, onun içinden
bana karanlık veriyor ortasında
bölünmüş saatlerin:
bu senin
ölmüşlüğünün kızı.

İncecik,
dar, badem gözlü bir gölge,
ağzın ve cinselliğin
çevresinde dans ediyor uyuşuk yaratıklar,
aralık kalan altın'dan kaçıp
çıkıyor taa
Şimdi'nin kafatasına.

Geceyle örtulmüş
dudaklarla
söylemekteyim hayır duasını

Üç'ün adına,
gök, duyguların mezarına inînceye dek
savaşanları,
uç'ün adına, ki onların yüzükleri
parlıyor benim parmağımda,
uçurumdaki ağaçların her saçını çözüşümde,
derinlik daha zengin bir med ile gümbürdesin
diye —,
üç'ün ilki adına,
çığlık atan,
kendinden evvel sözünün bulunduğu yerde
yaşaması gerektiğinde,
ikincisi adına, seyreden ve ağlayan,
üçüncüsü adına, ki o beyaz
taşlar yığıyor orta yerde,—
özgür kılıyorum seni
Âmin'den, bizi fazlasıyla uyuşturan,
buzlu ışıktan, onun kenarını oluşturan,
tam kule gibi denize girdiği yerde,
ki orada bozarıp, güvercın isimleri
topluyor gagalayarak
ölümün bu yakasından ve öbür yakasından:

kalıyorsun, kalıyorsun, kalıyorsun
bir ölümün çocuğu,
özlemimin hayır'ına adamış olarak,
zamanın bir çatlağıyla evli,
kı onun önüne anne sözü götürmüştü beni,
sadece bir kez
titresin diye o el,
kalbime hep ama hep dokunan!

Değişken bır anahtarla
açarsın evı, evde
savrulur suskun'un karı.
Akan kana göre,
gözünden, kulağından ya da ağzından
değişır senin anahtarın.

Değişir anahtarın, söz de değişir,
kar taneleriyle birlikte yağar
Seni sürükleyen rüzgâra göre,
sözün çevresinde yumak olur kar

Burası — burası, kiraz çiçeğinin daha siyah olmak istediği
yer demek oraya göre.
Burası — bu el demek, ona yardım eden, olsun diye
böyle.
Burası — o gemi demek, kum nehrinden geçtiğim:
palamar tutmuş
senin serptiğin uykuda yatan

Burası — benim tanıdığım bir erkek demek:
şakağı beyaz,
söndürdüğü kor gibi.
Alnıma çaldı kadehini
ve geldi,
yaklaşık bir yıl sonra,
öpmek için o yaranın izini.
Hem dua etti ve hem beddua
ve hiçbir şey konuşmadı bir daha.

Burası — bu kent demektir,
senin ve bulutun egemenlik kurduğu,
onun akşamlarından bizlere doğru.

Mumda mum, parıltıda parıltı, ışıkta ışık.

Bu, onun altında bu' bır göz,
çift değil ve kapalı,
gecikmişi kirpiklerle örterek, başlarken,
akşam olmaksızın.

Önünde yabancı kalan, onun konuğusun burda:
ışıksız diken,
karanlık yandaşlarını düşündüğü,
uzaktan,
unutulmuş kalmak için.

Bir de bu, dilsizde yitmiş:
ağız,
taş olmuş ve taşlar ısırmış,
denizin gel dediği,
buzunu yıllarca sürüklediği.

Ya güzel olan, senın kopardığın, ve saç,
hâlâ kopardığın:
hangi tarak
tekrar düzeltir, o güzel saçı?
Kimin elinde
hangi tarak?

Ya taşlar, yığın haline getirdiğin,
senin yığdığın.
nereye gıder gölgeleri,
ve nereye kadar?

Ya rüzgâr, onların üstünden geçen,
ya rüzgâr
topluyor mu bu gölgelerin tekini,
atar mı onu senin üzerine?

Ormanlarla, kösnüyerek bağıran geyiklerle,
dünya sıkıştırıyor sözü artık,
dudaklarının kenarında oluşan,
kora dönüşüyor dondurulmuş yaz ile.

Kaldırıyor o şeyi ve sen onu izliyorsun,
ardından gidiyorsun ve sendeleyerek — duyumsar
gibisin bir rüzgârı, çoktandır güvendiğin,
o kolunu büküyor süpürgeotu çevresinde:

uykudan buraya gelen
ve uykuya yönelen,
sallayabilir küfre uğrayanı.

Sen aşağıya doğru sulara sallıyorsun onu,
içinde buzkuşu'nun kendını seyrettiği,
yuvaların hıçbır yerıne yakın.

Sen aşağıya doğru ağaçsız orman yolunda sallıyorsun onu,
kı onun kardır arzuladığı derin ağaç korunda,
karşıya söze doğru sallıyorsun onu,
o ıse sendeki beyazdan söz ediyor orada.

Sözlerin akşamı — sessizlikte değnekle bir şey aran[1]
Bir adım, bır adım daha,
bir üçüncü, onun izini
silmez senin gölgen

Zamanın yara izı
açılıyor
ve kana boğuyor ülkeyi —
Söz — gece'nin dağları, dağları şimdi
hücuma geçiyor
senin orta yerinde:
kutluyorlar daha yabanıl susamışlığı,
açlığı daha yabanıl...

Son bir ay yardımına koşuyor:
uzun gümüş renkli bir kemiği
— geldiğin yol kadar çıplak —
fırlatıyor köpek sürüsüne,
ama kurtarmıyor bu seni.
uyandırdığın ışın
köpürüyor daha yakın bir yerden,
ve bir meyve yüzüyor üzerinde,
senin yıllar önce ısırdığın.

Yanımda yaşıyorsun, bana benzeyerek
bir taş gibi
gecenın çokmüş yanağında.

Ah bu bayır, sevgılım,
aralıksız yuvarlanmaktayız orda,
biz taşlar,
akarsudan akarsuya.
Her an daha yuvarlak.
Daha benzer. Daha yabancı.

Ah bu esrik göz,
dolanan bizım gıbı
ve arada sırada bize
şaşarak birisine bakar

Ve sen, sen de —
kozalaşmış
Sallananlar gibi bütün gece

Çepçevre uçuşan, kanat çırpan.
duyuyorum onu — görmüyorum!

Ve sen
günden kurtulan herkes gibi
kozalaşmış.

Ve seni arayan gözler.
Bunların arasında benim gözüm de.

Bir bakış:
Sana sarılan, bir ip daha.

Bu geç, gecikmiş ışık.
Biliyorum: parlıyor ipler.

TARLALAR

Hep o kavak, hep o
düşüncenin kıyısında.
Hep o parmak, yükselen
tarlanın kenarında.

Ondan çok daha önce
duraksar sapan izi akşamla bir.
Peki ya bulut:
süzülür gider.

Hep bu göz.
Hep bu göz, kapağını
açarsın ışığında
yere bakan kardeş gözün.
Hep bu göz.

Hep bu göz ve onun bakışı
bir tek onu, kavağı iplikle saran.

İncirle beslenmiş olsun yürek,
içinde düşünür saat
badem gözünü ölünün.
İncirle beslenmış.

Sarp, denizin nefesinde
yıkılmış olan
alın,
kardeşidir kayalıkların.

Ve senin ak saçlarınla çoğalmış
postu
yaklaşan bulutun.

GECEYLE DÜĞÜMLENMİŞ

Hannah ile Hermann Lenz için

Geceyle düğümlenmiş
dudakları çiçeklerin,
kavuşumlu ve çapraz
gövdeleri çamların,
grileşmiş yosun, sarsılmış taş,
uyanmış sonsuz uçuşa
buzulların üstündeki mınık kargalar

bu bölgedir işte, ki
orada dinlenirler, kavuştuklarımız.

onlar söylemeyecek saatlerin adını,
kar tanelerini saymayacak,
suları takıp etmeyecek su bendine.

Onlar ayrı dururlar yeryüzünde,
her biri kendi gecesinde,
her biri kendi ölümünde,
aksı, başı açık, örtülmüş
Yakın ve Uzak ile.

Onlar cezasını çekiyorlar, kökenlerine hayat veren,
bir söze olan cezayı,
tıpkı yaz gibi, haksız var olan

Bir söz — biliyorsun
bir ceset.

Bırak, yıkayalım onu,
Tarayalım onu, bırak,
bırak da çevirelim onun
gözünü göğe doğru.

ZAMANIN GÖZÜ

Zamanın gözü budur:
o şaşı bakar
altından yedi renkli kaşın.
Ateşle yıkanır onun gözkapağı,
gözünün yaşıysa buhar.

Kör yıldız ona uçar
ve erir sıcacık kirpikte:
ısınır dünya,
ve ölüler
tomurcuklanır, çiçek açar.

Kanatlı gece, uzaktan gelen ve şimdi
her zaman için gergin
tebeşir ve kireçtaşı üzerinde.
Uçuruma yuvarlanan çakıllar.
Kar Ve daha da çok beyazdan.

Görünmeyen,
göründü mü esmer,
düşünce renginde ve düzensiz
sözlerle kaplanmış her bir yanı.

Kireçtaşı var ve tebeşir.
Ve çakıl.
Kar. Ve daha da çok beyazdan.

Sen, bizzat sen.
yabancı
göze yuva yapmış, ki o buna
bakıyor kuşbakışı.

HANGI TAŞI KALDIRSAN

Hangı taşı kaldırsan —
çıplak hale koyuyorsun,
taşı korumaktan yana olanları
çıplak
yepyeni oluyorlar karman çorman şimdi

Hangı ağacı kessen —
yontarak
bıçim veriyorsun yatağa,
üzerinde canların biriktiği,
sarsmazmış gibi
onları da
zaman

Hangı sözü söylesen —
sağol demiş oluyorsun
o yıkıma

Mezara koy sözleri ölenle bir arada
yaşamak için söylediği.
Onların arasına başını koy da,
bırak duysun
özleyişin dillerini
ve kerpetenlerini

Ölünün gözkapaklarına koy o sözü,
başkasından sakınıp da,
kendisine sen diyen,
o sözü,
ki yüreğinin kanıdır geçen,
kendi eli gibi çıplak, bir el
kendisine sen diyeni,
yarının ağaçlarına bağlamışsa.

Onun gözkapaklarına koy bu sözü:
kim bilir
girer gözüne, çok daha mavi,
bir ikinci ve yabancı mavilik,
ilki, kendisine sen diyen,
onunla düş görür: Biz.

Taşlarımla beraber,
o çok ağlanan
parmaklıklar ardında,

sürüklediler beni
pazarın tam ortasına,
oraya,
bayrağın çekildiği, benimse
ant içmediğim yere.

Flüt,
çifte flütü gecenin:
düşün o esmer
çifte kırmızıyı
Viyana'da ve Madrid'te.

Bayrağını yarıya indir,
Saygı duruşu.
Yarıda kalsın
bugün ve sonsuza dek.

Yürek:
goster ne olduğunu burada da,
burada, pazarın tam ortasında
Çağır Schibboleth'ı, dışarıya
yabancılaşmasına vatanın.
Aylardan Şubat. Geçemeyecekler

Tekboynuzlu:
taşları tanırsın sen,
bilirsin suları da,
gel,
götureyim seni
o seslere
Estremadura'dan gelen.

Seni görüyoruz, gökyüzü, seni görüyoruz.
Çıban üstüne çıban
çıkarıyorsun,
sığil üstüne siğil.
Böylece çoğaltıyorsun sonsuzluğu.

Seni görüyoruz, yeryüzü, seni görüyoruz.
Can üstüne can
çıkarıyorsun,
gölge üstüne golge.
Böyle nefes alır zamanın yangınları.

BOŞ MEZAR ANITI

Serp çiçeklerini, yabancı, rahatça serp:
derinlere salıyorsun onları, aşağıya,
bahçelere.

Burada yatması gereken, yatıyor
hiçbir yerde. Onun yanında yatıyor dünya yine de.
Dünya ki, gözünü açtı
kaç türlü çiçek açışların önünde.

Fakat o, bazı şeyler gördüğünden,
taraf oldu körlere:
gitti ve bol bol topladı.
kokuyu topladı o —
ve bunu görenler affetmediler onu.

Boylece gitti ve garıp bir damlayı içti:
denizi.
Ya balıklar —
balıklar ulaştılar mı ona?

SEN DE KONUŞ

Sen de konuş,
sen konuş en son,
sözünü söyle.

Konuş —
Sakın ayırma hayır'ı evet'ten.
Anlamını ver kendi sözüne.
gölgeyi ona ver

Gölge ver ona yeterince,
bol bol ver,
seni çepçevre sarmış o gölgeden
geceyarısı, öğle ve geceyarısı arasında.

Bir göz at çevrene:
bak, nasıl da canlı yanın yören —
Ölümü öp! Canlı!
Gerçeği söylemiş olur gölgeden söz eden.

Ancak senin de daralır durduğun yer
nereye, gölgesi yitmiş adam, nereye?
Çık. Tutunarak.
İncecik oluyorsun, tanınmayacak kadar, ipince!
İpince: bir ip,
yıldızın kayarak inmek istediği:
aşağıya, yıkanıp yunmak için, aşağıya,
kendi parıltısını gördüğü yere: dalgalanışına
o gezginci sözlerin.

Denizlerde olgunlaşmış o ağız,
akşamın sözlerini yineliyor burada
yüzünde kendi ülkelerinin
Yineliyor onları mırıldanarak,
zaman kırmızısı dudaklarla.

O ağız, denizlerde hemhal olmuş,
denizlerde. ton'un kulaç attığı
insanlardan kaynaklanan
o parıltıda.

Ton balığı gümüşü, ışıkla kesişen,
ton'un ayna rengı gümüşü:
ışıldıyor gözlerde
ikinci ve gezgincı hâlesinde
alınların.

Gümüş yine gümüş.
Çifte gümüşü derinliklerin.

Kayıkları oraya çek,
kardeş.
Ağlarını onların arkasına at,
kardeş.

Çek onu yukarıya,
evlerimize fırlat onu,
fırlat onu sofralarımıza,
fırlat onu tabaklarımıza —

Bak, kabarıyor dudaklarımız,
zaman kırmızısı bir akşam gibi,
mırıldanıyor onlar da—
ve denizden o ağız
dalıyorken yukarı
sonsuz bir öpücüğe.

Renè Char için

Zincire vurulmuş
altınla unutuş arasında:
gece.
İkisi de el uzatırlar ona.
Karşı çıkmaz ıkısine de.

Haydi koy,
koy sen de şımdi oraya, o şeyi —
günlerın yakınında şafak sökmek ısteyenı.
üstünden yıldız uçan,
üstünden denız geçen o sözü.

Bu söz herkese.
Bu söz herkese, kendi şarkısı olan,
kahpece saldırdığı vakit it sürüsü —
Bu söz herkese, kendi şarkısı olan ve donakalan.

Ona, yani geceye,
üstünden yıldız uçan, üstünden deniz geçen,
ona suskuyla gelen,
kanı pıhtılaşmış, zehirli diş
heceleri deldiğinde.

Suskuyla gelen o söz.

Ötekilere karşı, hemen,
zalim kulaklarla fuhuş yapıp
zamana, ve zamanları tırmananlara da karşı,
sonunda tanıklık eder,
sonunda sesi duyulunca zincirlerin,
tanıklık eder, orda yatandan yana,
her ikisiyle kardeştir zaten —
altınla unutuş arasında.

Nerede
şafak söker, söyle, gözyaşlarının
aktığı bölgede değilse,
nerede gösterir o tohumu
habire suya dalan güneşlere?

Nani ve Klaus Demus için

Gozlerinin şarabını guzlüyorlar,
cenderede sıkıyorlar ağaran her şeyi, bunu da:
gece böyle istiyor onu,
yaslandıkları gece, duvar,
taş böyle istiyor,
taş, ki üzerinden bastonu konuşuyor
cevabın suskunluğuna —
onun bastonu, ki bir defa,
bir defa güzün,
yıl ölüme doğru şiştiğinde, üzüm olarak,
bir defa Sessizi geçerek konuşuyor, aşağıya doğru
düşünülmüşün gövdesine.

Şarabı güzlüyorlar, sıkıyorlar cenderede,
gözleri gibi sıkıyorlar zamanı da,
mahzene kapatıyorlar damla damla sızanı, ağlayanı,
güneş mezarında, ki hazırlıyorlar onu
gece gibi güçlü elle.
ona susamış olsun bir ağız, daha sonra —
bir gecikmiş ağız, kendilerine benzer:
kıvrılmış kör olana doğru ve mefluç —
bir ağız, ki içecek köpürüyor ona doğru derinliklerden,
o saat
balmumu denizine iniyor gökyüzü,
ışık kütüğü olarak parlamak için uzaklardan,
dudak ıslandığı vakit, sonunda.

Adaya doğru, ölülerın yanında,
ormandan ahşap tekneyle evli,
goklerle akbabalaşmış kollar,
ruhlar ise hepten satürn halkalı.

böyle kürek çeker yabancılar ve başınabuyruklar,
buzun ve taşın ustaları:
batan dubalarla çan sesi donatılmış,
kopekbalığımavısi denizle havlanmış her yanı.

Kürek çekerler, kürek çekerler, kürek çekerler —:
Sız ölüler, siz yüzücüler, önden gıdın!
Bu da balık av sepetının kafesıyle çevrilmiş!
Ve yarın buharlaşır bizim denizimız!

İÇINDEKILER

YEDİ GÜL SONRA

duydum kı. 9
gecikmış kırmızıda. 10
parıltı. 11
birlikte. 12
baltalarla oynayarak..... 13
o ağır..... 14
bir kum tanesi. 15
perçem..... 17
denizden.. 19
çifte oluşum.. 20
uzaklıklar 21
buzun olduğu yerde.. 22
karanlıktan karanlığa..... 24
bir yabandomuzu biçiminde..... 25
bretonya'da plaj. 27
iyi ki..... 28
ikişer ikişer... 29
konuk 30

DEĞİŞKEN BİR ANAHTARLA

françois için mezar yazıtı..... 33
göze aşılanmış.... 34
bize saatleri sayan..... 35
assısı..... 36
bu akşam da. 38
mum ışığında.. 39
değışken bir anahtarla. 42
burası. 43

naturmort	44
ya güzel olan	45
ormanlarla	46
sozlerın akşamı.	48
bayır	50
bılıyorum	51
tarlalar	52
yadıgâr	53
gecevle duğumlenmış.	54
zamanın gozü	56
kanatlı gece	57
hangı taşı kaldırsan	58
paul eluard'ın anısına.	59
schibboleth	61
seni gorüyoruz	63
boş mezar anıtı.	64
sen de konuş.	66
zaman kırmızısı dudaklarla.	68
argumentum e sılentio	71
bağ bozucular	74
adaya doğru	76

Paul Celan'ın şiirlerinde dikkat çeken ilk özellik, onun çeşitli ülkeler ve dillerden kaynaklanan çok yönlü zengin kültürüdür: Alman, Musevi, Romen ve Fransız kültürü.

Şiirlerinde "düş"e çok büyük bir yer ayırır Celan. Ayrıca insanı ve doğayı bir yaşam bütünü olarak algılar. Bu yüzden deniz, ağ, balık, yelken, kum, çiçek, kar, buz, taş, bulut, akşam, gece, ağaç (özellikle kavak), yağmur vb. sözcüklerle oynar ve bunlarla da doğadaki canlıyı ve cansızı gözler önüne serer. Sözgelimi bir taş, tıpkı bir buz ya da kum tanesi gibi anorganik yapıya sahip bir nesnedir: insanın karşılaştığı, birlikte yaşadığı cansız ve sert bir nesne. İnsan alnı da aynı sertliği yansıtır. Ağaç, kavak ağacı, damarlarında yaşamın gürül gürül aktığı bir doğa parçasıdır. Sevilen kadın ise, Celan'ın şiirinde saç sözcüğü ile somutluk kazanır. Saçların yumuşaklığı ve rengi, belirli duygulara yol açar. Beyaz ya da kül rengi saç, ölüme yaklaşan birini simgeler. Deniz simgesi ise, yaşam ile hiçlik arasındaki çizgiyi dile getirir.

Celan'ın şiirini sadece okumak yetmez, onları işitmek bir zorunluluktur. Çünkü ritm, genel bir değerlendirmeyle, onun tüm özelliklerine hizmet eder. Sözcük kalabalığı yoktur. Her sözün anlamı, büyük önem taşır.

BROY
YAYINEVİ